

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SAMLINGER

TIL

JYDSK HISTORIE OG TOPOGRAFI.

X. BIND. 1884—85.

UDGIVET

AF

DET JYDSKE HISTORISK-TOPOGRAFISKE SELSKAB.

AALBORG.

FORLAGT AF MARINUS M. SCHULTZ
OG TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET.

Julefesten paa Landet i det nordlige Vendsyssel for 50 Aar siden.

Af A. Peter Gaardboe.

Vor Literatur er, som bekjendt, desværre fattig paa Skildringer af Folkelivet, ikke alene angaaende det daglige Liv, men især savner man Optegnelser om Beskaffenheden af vore Forfædres Fester og Gilder. Til Forstaaelse eller Opfattelse af det førstnævnte haves en Del Materiale i gamle Tingbøger, Skifte- og Provsteretsprotocoller og »Dansk Folkemuseum« i Kjøbenhavn, hvorimod man har meget faa historiske Efterretninger om vore Forfædres religiøse Fester eller Skildringer af deres forskjellige Gilder fra det 17de og 18de Aarhundrede. I vor Tid, i hvilken Interessen for den saakaldte indre Historie er bleven temmelig levende, vilde saadanne Optegnelser have haft megen Værdi i kulturhistorisk Henseende; men det har nu ikke kunnet blive anderledes; thi faa vare de Bønder, som kunde skrive i hin Tid, og faa vare de mere Oplyste, som kunde indse, hvilken Betydning saadanne Overleveringer kunde faae for deres Efterkommere; men ligesom man nu sætter megen Pris paa den nævnte Slags Optegnelser fra Fortiden, ligesaa vist ville vore Efterkommere, særlig i en fjærnere Fremtid, være glade ved og forstaae at vurdere Skildringer af Fortidens Folkeliv, og har Meddelelsen heraf derfor ment ikke at burde unklade efter ringe Evne at levere nærværende Skildring af Julefesten i denne fjærne Landsdel, hvor det Gamle ikke hverken saa hastig eller saa let bortskylledes af Kulturens stadige og uimodstaaelige Bølgeslag.

De første almindelige Forberedelser til Julefesten vare, at der skulde anskaffes en Del ny Klæder, og »Skrædderpigerne« — Mandfolkeskræddere gaves dengang ikke i de nordligste Sogne i Vendsyssel — vare meget optagne og maatte arbejde til langt ud paa Natten for at overkomme saa meget som muligt; men Mange maatte vente til efter Julen med »at faae syet«. Skjøndt Fortjenesten med Skrædderhaandværket dengang kunde synes ringe, f. Ex. 12 Øre for at sy en Fruentimmerkjole og lige saa meget for et Par Buxer, havde det dog meget at betyde at være Skrædderpige, og her de syede«, samledes Karlene fra Nabostederne om Aftenen. De førstnævnte sang — naar de havde denne Evne — Viser, og Karlene spillede Kort, ikke om Penge, men om Pigerne, og der sattes megen Pris paa at vinde de kjønneste. Paa de Steder, hvor Skrædderpigerne kom nærmest mod Julen, døjede man med at blive færdig med Rengjøringen, Bagningen o. s. v. De gamle, lange Stuer i de lave, smalle »Rollinger«, af hvilke de fleste nu ere afløste af større og for det meste grundmurede Huse, bestode udelukkende af Fjælløvægge, som skulde vaskes (»toes aa«) til Julen. Ogsaa Loftet skulde vaskes, hvilket besværlige Arbejde blev anset for meget nødvendigt, da det paa de fleste Steder var hel sort af Osen fra de overalt brugelige Tranlamper, som dengang endnu af enkelte gamle Folk benævnedes Kol, ligesom ogsaa det temmelig tykke Lag »Grihm«, som Lamperne afsatte paa Loftet, overalt kaldtes Kolrøg. Kola er Lampe paa oldnordisk, og at dette Ord endnu brugtes i Skagen og de nordligste Sogne i Horns Herred i Begyndelsen af dette Aarhundrede, var maaske enestaaende i hele Jylland. Ogsaa Fjælløveggene i Storstuen skulde »toes aa« til Julen, hvorimod dette sjælden skete med Loftet, da her ikke blev brændt Lampe. Man sagde aldrig Storstuen, men enten »Østerind« eller »Vesterind«, eftersom den var i vestre eller østre Ende af »Rollingen«, Stuegulvene, som i Reglen bestod af Ler eller forskellige Stykker Planker af Skibsvrag, bleve, naar de bestod af sidstnævnte Materiale, skrumpede med Sand og Vand ved Hjælp af en stiv »Rislime«.

Til Julen blev der, ogsaa hos de Fattigste, lavet to Slags Brød, »fint og grovt«, og det var meget magtpaaliggende for Husmoderen at kunne have »pæn Finbrød« om Julen. Af

»Grovbrød« blev der hos de Fleste lavet to »Beister«¹⁾, og behøvede man saa i Reglen ikke at bage igjen før hen midt paa Vinteren. Af »Bagetøv« blev der kun lavet Søsterkage, Æbleskiver og Vafler samt de ogsaa endnu overalt brugelige »Pebernødder«. Paa Solhvervsdagen blev der hverken baget eller brygget, da man troede, at Brødet denne Dag vilde vende sig i Ovnene og at »Bryggen« vilde vende sig i »Røsti« — Bryggekarret. I Ugen før Jul gik de Fattige omkring og bad om »lidt te Jyvel«, og de Fleste gave gjerne efter Evne. I de nærmeste Dage før Jul, og navnlig paa den saakaldte »lille Juledag«, var der meget travlt baade ude og inde. Paa de fleste Steder blev der lavet saa megen Halm og skaaren saa megen Hakkelse, som behøvedes i hele Juleugen. Saa meget om Forberedelserne til denne Aarets ældgamle, største Højtid, som begyndte med den for Unge og Gamle saa kjærkomne Juleaften, paa hvilken man stræbte at blive færdig lidt tidligere end sædvanlig, ogsaa i Laden, for at faa lidt Tid til at vaske og »kæmme sig« — paa nogle Steder iførte man sig ogsaa sine Søndagsklæder — før der skulde spises Mellemmad, som gjerne skete Kl. 4 à 5. Hos de Fleste dækkedes det lange Bord med en mer eller mindre hvid Dug, og der fremsattes rigelige Portioner af »fin« Smørrebrød samt Øl i de smalle, høje Kruse med Tinlaag. Det med smaa klippet og kruset Papir samt smalle røde Silkebaand smykkede Julelys var nu tændt og stod midt paa Bordet. Husfaderen, som sad til Højbords — »Overæi aa Skyven« — læste med megen Pathos en eller flere Bordbønner, under hvilken hele Familien og Tjenestefolkene, som i Flæng blandt hverandre vare placerede paa de lange Bænke omkring »Skyven«, foldede Hænderne. Hos de bedre Stillede drak man baade Brændevin og Mjød til »Melder«. »Faaer« skænkede »Bræivin« og »Muer«, som til Slutning kom med Mjøden, indledede gjerne sin Beværtning med den Bemærkning: »I skal da aasaa smag min Flask«. Naar man var færdig med »Melder«, begyndte de Unge, og undertiden de Gamle ogsaa, med Liv og Lyst at spille Kort om Pebernødder. Der blev ogsaa spillet om Pebernødder ved »at lade Svin løb te Skov«, hvilken ældgamle Leg bestaaer i, at En lukkede den højre Haand og

1) Saa meget, som kunde bages paa en Gang.

lagde en Pebernød under en af Fingrene, hvorpaa han, henvendende sig til sin Medspiller, sagde: »læd Svin løb te Skov«, hvortil svarede: »læd mit løb med«; »hvikken tre vil Du ha?« — siger den, som har Pebernødden under Fingeren —; »di tre fjeest aa beist, som i Skovi er«; »Peg Finger a paa« — siger den med Nødden under Fingeren. Den Anden peger nu paa den af Fingrene, under hvilken han troer Nødden ligger. Træffes nu første Gang den rigtige Finger, tager han Nødden; men for hver Finger, der peges fejl paa, maa der lægges en Nød. Et andet Spil om Pebernødder kaldes »Agn i Hænd« og udføres af to Personer, af hvilke den ene tager et større eller mindre Antal Nødder i den ene Haand og derpaa rækker denne mod sin Medspiller med de Ord: »Agn i Hænd«; »aal min« — svarer den Anden —, »faa Din« — siger den Første, og føjer til: »Ja, hvo maanne vil Du ha?« Gjætter den Anden nu rigtig, faaer han alle Nødderne, men gjætter han f. Ex. paa 20 og der kun er 1 i Haanden, maa han gjøre dem til 20 ved at lægge 19 til. Gjætter han paa 1 og der er 20 i Haanden, tager han den ene, men maa saa, som det hedder, »gjengjaahl« de øvrige — 19 — med et lignende Antal, det vil sige, rykke ud med 19 Nødder til den, som »agnt i Hænd«, hvormed der skiftes, da den, som »agner i Hænd«, har størst Udsigt til at vinde. Endnu brugtes et Spil om Pebernødder, som kaldtes at »effen« og bestod i, at En tog en eller to Nødder i den ene Haand og rakte denne mod en Anden, idet han sagde: »effen eller ueffen«, og skulde der saa svares enten effen eller ueffen. Effen betyder et lige Antal. Var der nu et ulige Antal Nødder i Haanden og der blev svaret effen, maatte der af den Tiltalte lægges en Nød til for at gjøre det til effen. Hvor der var flere Folk i Huset, delte de sig i flere Grupper, nogle spillede Kort, og andre, navnlig de mindre Børn, brugte de nævnte Haandspil, som endnu bruges af Børnene. Pebernødderne bleve lavede af en Dejg, bestaaende af Bygmel, Mjød eller Sirup samt lidt Peber og Allehaande. De bleve med Nøjagtighed, efterat man var færdig med at spise »Melder«, af Husmoderen uddelte i lige store Portioner til enhver især af Husfolkene, Tjenestefolkene medregnede, og det gjorde et godt Indtryk at se, med hvilken hjertelig Glæde Unge og Gamle modtog deres Pebernødder, som med Omhyggelighed gjemtes af Børnene i smaa dertil

indrettede Poser. Med Hensyn til den Hensynsløshed, hvor- med den voxne Ungdom nutildags spiller Kort om Penge, kan det have Interesse at vide, at denne for 50 Aar siden med samme Lyst og Iver om Julen spillede Kort om Pebernødder og til andre Tider af Aaret om Knapper. Medens de Unge, og i Reglen ogsaa Husfaderen, morede sig med at spille Kort og »agn i Hænd« o. s. v., var Husmoderen beskæftiget med at tilberede Aftensmaden — »Natteri« —, som i Reglen serveredes Kl. 8 à 9, og som i Almindelighed bestod af »fersk« Fisk — helst Torsk —, naar saadant kunde faaes, med Sen- nop, Grød, »opstuvede« Kaal og Flæsk med tilhørende Snapse og Mjød. Julegrøden blev i Reglen lavet af Byggryn, og kun de mere Velhavende spiste Risengrød. Som Dessert blev hos Nogle buden Vafler og Æbleskiver. Før og efter Maaltidet blev der af Husfaderen læst et Par Bønner, og efterat der var »taget af Bordet«, bleve Salmebøgerne — med Læderbind og Messing Spænder — tagne ned fra Hylderne under Loftet, og der blev nu under megen Højtidelighed af Unge og Gamle sunget flere Julesalmer, og maatte Børnene under denne hjertelige Andagt sidde ganske rolige og med foldede Hænder. Foruden Kingos Salmebog afbenyttedes paa flere Steder ogsaa andre gamle Salmebøger, i hvilke der, som de Gamle sagde, fandtes flere gode Julesalmer, og der sattes ikke saa megen Pris paa Salmer af godt Indhold, som paa at synge saadanne, der »gik« med en »pæn Tone«. Hvor man havde langt til Kirke, skulde der staaes tidligt op om Julemorgen, og blev der saa igjen sungen en eller flere Salmer ved Lys før Frokosten, som indtoges, før Creaturene bleve fodrede, hvortil ogsaa Gjerningen i Stalden indskrænkede sig denne Morgen; thi at gjøre rent — »mohg« — der Julemorgen var der ikke Tanke om. Naar man var færdig i Laden, blev der taget Bestemmelse om, hvormange af Familjen og Tjenestefolkene der kunde gaae i Kirke, hvorefter man tog fat paa at pynte sig, og det turde fortjene at bemærkes, at Konen altid maatte finde Mandens Kirkeklæder, som i Almindelighed ogsaa vare hans Brudeklæder, ligesom det ogsaa var en ufravigelig Regel, at Konen bandt Manden om Halsen med Krave og Tørklæde. Konens Pyntning — om jeg saa kan sige — medtog betyde- lig længere Tid end Mandens. Det jydsk Hovedtøj med Tilbehør var ikke saa let at faae »sat«, saaledes som det

burde, for ikke at blive ugleset af det øvrige qvindelige »Kirkefolk«, og Manden kunde faae god Tid til at indsvøbe og med sorte og hvide Traade ombinde Højtidsøfret i de af Præsten og Degnen omdelte »Offersedler«. Mærkeligt nok var det overalt Brug at binde en sort Traad om Præstens og en hvid om Degnens Offer. Ogsaa »Tavlepengene« blev ordnede og lagte i en Lomme, da det ikke var let om Højtidsdage, paa hvilke Kirken var propfuld af Mennesker, at manøvrere med en Pengepung, som dengang havdes i Form af en temmelig stor Lærreds Pose med en Snor i det ene Hjørne til at snøre den sammen med. Naar de ældre Koner havde forsynet den ene Ende af deres blanke Kridthuse med den almindelige Blanding af Smaastykker Sukker, Annis og Allehaande, gaves det gjerne til Manden med Anmodning om at lægge hendes (Konens) Tavlepenge i den anden Ende¹⁾. De, som havde Heste og Vogn, kjørte til Kirke, og i godt Vejr var der en stærk Myldren af Folk saavel i Præstegaarden som ved Kirken, og naar ikke noget særligt tyngede En paa Hjertet, blev man uvilkaarligt reven med af den almindelig glade Stemning, og det var virkelig ogsaa en sand Fornøjelse at se saamange glade Mennesker i deres bedste Skrud og som med venlige Ansigter hilsende hinanden med et velment »glædelig Fæst«. Kirken var, som bemærket, en saadan Dag overfyldt med Folk, og uagtet den store Respect, man dengang viste Præsten, hørtes dog uafbrudt, selv under Prædiken, en uhyggelig Summen, og naar man saa efter Prædiken istømte Salmen: »Al den ganske Christenhed«, som bebudede, at nu skulde Offringen begynde, opstod en forfærdelig Trængen og Skuppen af alle de Mandfolk, som med stort Besvær søgte op til Alteret med deres Offer. Ved Præstegaardens Stol, som dengang stod i Koret ikke langt fra Alteret, blev Trængselen større, da man ikke vovede at komme denne nær, naar, som paa en saadan Dag var Tilfældet, »Jomfruene« sad deri. Naar Offringen var forbi og Degnen havde gjort sin Runde med Kassen og Bjælden for at samle »Tavlepenge«, begyndte Mandfolkene at begive sig ud af Kirken for at tilse Kjøre-tøjet. Paa denne Tid — for 50 Aar siden — vare der endnu enkelte Gamle, som ved deres Hjemkomst fra Kirken første

¹⁾ Mit Bøndebryllup i I. B. af Saml. t. jydsk Hist. S. 811.

Juledag med megen Pathos hilste paa følgende mærkelige Maade i deres eget Hus: »Gudda aa (og) hjels Christ, aa gledeli Jyvl i Jer Jyvelstov!« Efterat man havde ombyttet »Kisteklæderne« med Søndagsklæderne, som bleve baarne hele Juleugen, og de førstnævnte omhyggeligt vare nedlagte i de gammeldags Klæderkister — de mere Velhavende havde ogsaa Dragkister og Skatoller —, blev Bordet dækket med Levninjerne fra Aftensmaaltidet. Julebesøg gjordes ogsaa første Juledags Aften. Anden Juledag stod man tidlig op, da der ogsaa denne Morgen blev holdt Andagt ved at læse Bønner og synge flere Salmer, og der maatte fodres og gjøres rent — »mohges« — i Stalden før Frokosten, ved hvilken der, ligesom første Juledag, serveredes fint Brød, Flæsk og anden Kjødmad samt den dejlige »St. Steffensost«, som denne Morgen maatte frem selv hos de mindre Husmænd. Det var en ægte Sødælks Ost, som blev lavet ved St. Hansdagstid, medens der endnu »va no godt i Grejst«. Hos de Fleste blev der ogsaa baade første og anden Juledag drukket Kaffe med Søsterkage, og Frokosten sluttedes med varmt Øl med Sirup. Naar der ikke var Bryllupper eller Barnedaab, kom der Faa i Kirke denne Dag, da de Fleste havde været der Dagen i Forvejen.

Til Julebesøgene bleve kun »de Gamle« — Manden og Konen — indbudne. »De Unge« — Børnene og Tjenestefolkene — gjorde Besøg uden Invitation. Angaaende Traktementet ved Julebesøg henvises til, hvad jeg herom har meddelt i min Beskrivelse af Raabjerg Sogn i III. B. af »Saml. t. jydsk Hist. og Topogr.«, hvorhos bemærkes, at der til »de Unge« i Reglen kun blev buden Smørrebrød, Øl og Brændevin. Til Afbenyttelse i Vintertiden havde de fleste Bønderfolk dengang kun een lang og smal Stue, som var forsynet med Kakkelovn. Ved Julebesøgene skulde der spilles Kort, som, imellem der indtoges Forfriskninger, fortsattes til langt ud paa Natten. Naar Kvindfolkene ikke deltog i Kortespillet, som de ellers ofte gjorde, lejrede de sig i Nærheden af den med »Isenfarve« blankede Kakkelovn, hvor de havde deres eget Lys paa et lille, lavt Bord. Der blev paa den Tid ikke discuteret om Mejerivæsenet, som nu er et staaende Thema for den kvindelige Conversation ogsaa i Juleselskaber. I hin Tid blev der hovedsagenlig kun talt om alle mulige og

ikke mulige Nyheder, som endnu i vor Tid ved saadanne Lejligheder udvexles efter en stor Maalestok. Paa Bordet stod en Tallerken med Pebernødder, hvoraf der nappedes en af og til. Mandfolkene, som toge Plads ved den øverste Ende (3: Halvdel) af det store, lange Bord, spillede »Brus« og »Styrvolt«, ikke om Penge eller Pebernødder, men om de bare Kridtstreger, og det var interessant at iagttage den barnlige Glæde, »de Gamle« fandt i Kortenspil, og de Vindende lode ofte senere de Tabende »høre« af de »store Rødkammer« — tætte Kridtstreger —, som de Sidstnævnte paadrog sig. Under Kortenspillet blev der af og til buden Smørrebrød og Snapse. Naar der ikke spilledes, blev der talt om Fiskeri, Plage og Stude samt om hvad »Forslag« der var i Fouragen o. s. v., ligesom man ogsaa i denne Egn allerede begyndte at tale om forandret Sædskifte og forbedrede Avisrødskeer. Politik eller nye religiøse Meninger kunde der jo dengang ikke være Tanke eller Tale om, og man følte sig lykkelig og tilfreds ved Overbevisningen om, at hvad Præsten og Herrødsfogden sagde, maatte være rigtigt.

Det hed sig, at Julefesten varede til Helligtrekongersdag, i hvilken Tid der ogsaa gjordes Julebesøg, og i de bedre Egne vedblev man hermed indtil Kyndelmisse. For »de Unge« blev der i Juletiden holdt »Legestuer«, hvilket skete paa de Steder, hvor man havde større Stuer. Adgangen var fri for Enhver, og der dansedes hele Natten. Musikken, som udførtes paa Violin, var meget daarlig, da de fleste spillede »vildt«, det vil sige efter Gehør. Uagtet Dansen, som Følge af, at Stuen i Reglen blev overfyldt med Folk af store og smaa, kunde synes meget besværlig paa Murstens- eller Lergulv, som da var meget almindelig hos Bønderfolk, morede man sig fortræffeligt. Da man dengang havde faa Penge, kunde der heller ikke bruges mange. En voxen Karl fik kun i det højeste 20 Kr. i aarlig Løn. Værten gav i Reglen frit Smørrebrød, og bleve de uundgaaelige Udgifter for en Karl i en Legestue i Juletiden kun omtrent 60 Øre, nemlig 16 Øre til Spillemanden, for Lys og Stue 16 Øre, og blev der vel saa ogsaa i Reglen brugt 30 Øre til Brændevin, som var den eneste Spiritus, der brugtes. Enkelte af de bedre stillede Karle købte ogsaa til sin Kjæreste en »Skaal Kaffe«, som for 8 Øre kunde faaes i Kjøkkenet, hvor den ogsaa maatte

nydes, og det havde meget at betyde, at en Pige blev trakteret med Kaffe, hvortil brugtes Candis Sukker, som, i Stedet for at bruge Sukkertang, af flere Husmødre blev bidt i smaa Stykker med Tænderne.

De brugelige Danse i hin Tid vare de samme, som ere nævnte i mit Bondebryllup¹⁾). Stemningen i saadanne Legestuer var animeret, og Skænderi eller Slagsmaal vare sjeldne, da Værten ved Legestuens Begyndelse plejede at tilkjendegive Deltagerne, at i Tilfælde af saadan Uorden vilde Dansen blive sluttet. Enhver Spillemand nød i hin Tid megen Anseelse saavel i Bryllupper som Legestuer, i hvilke sidste han ogsaa flere Gange blev trakteret med Kaffe, ligesom han ogsaa skulde have »fri Bræivin«, og det var tydeligt, at han ogsaa følte den Opmærksomhed, han var Gjenstand for, især under Udøvelsen af sin Haandtering, og det var med øjensynlig Vigtighed, han traadte ind og hilste i Bryllupper og Legestuer med »Fjolen« i et Futteral eller Pose af Kalve- eller Følskind. En Violin var dengang et meget sjældent Instrument i Bønderhuse, og der blev lagt megen Vægt paa, til hvilken Pige Spillemanden betroede at »hold ved Fjolen«, medens han drak Kaffe i Kjøkkenet.

Alle Fremmede, som kom i Huset om Julen, skulde nyde lidt, i det mindste en Snaps, og hvis nogen vægrede sig derved, hed det: »Do vil da val int bær vo Jyvl ud?« Det blev, og bliver tildels endnu, anset for et slemt Varsel, nærmest vel med Hensyn til en glædelig Jul, om en Fremmed ikke blev trakteret om Julen. Ifald de Yngre, som nok hændte, glemte at hilse eller ønske glædelig Fest paa fremmed Steder, bleve de »skrøven opaa Bjælki«, det vil sige, deres Navne bleve skrevne paa en af Bjælkerne i Stuen. Kunde man ikke skrive, blev der, i Stedet for Synderens Navn, tegnet et Vrægebillede af et Menneske.

I Juletiden blev der ikke spundet eller kartet, men kun syet og strikket, og det var og er endnu en gammel Folketro, at det betød Uheld i Huset, om noget »gik rundt« om Julen, f. Ex. Rok, Garnvinde eller Haspetræ. Naar Lyset om Juleaften af Vanvare blev slukket eller taget af Bordet, ansaaes dette som Varsel for, at en eller anden af Familien skulde

¹⁾ I. B. af Saml. t. jydsk Hist. og Topogr.

dø inden næste Jul. — De saakaldte Julemærker bleve endnu brugte af enkelte gamle Folk og bestod i, at der om Julemorgen med Kridt blev skrevet 12 smaa runde Hjul paa en af Bjælkerne i Stuen, og skulde der saa lægges Mærke til, hvorledes Vejret blev de første 12 Juledage. Var det f. Ex. godt Vejr og Solskin første Juledag, skulde det første Hjul helt overmales med Kridt, og betydede saa dette, at Vejret den første Maaned i det ny Aar vilde blive godt. Naar Vejret anden Juledag kun var godt den halve Del af Dagen, blev ogsaa kun Halvdelen af det andet Hjul paa Bjælken overmalet med Kridt, og skulde Vejret saa kun blive godt den halve Del af den anden Maaned — Februar — og saa fremdeles bleve disse Iagttagelser fortsatte og noterede for de øvrige 10 Maaneder. Slutningerne efter Julemærkerne kunne vel siges at have været lige saa gode og paalidelige som Nutidens Vejrspaadomme i Almanaken.

I Begyndelsen af dette Aarhundrede droge flere fattige Folk — undertiden Mand og Kone sammen — omkring umiddelbart efter Helligtrekongersdag med en saakaldet Morgenstjerne, sammensat af brogede og lidt forgyldte Papirstrimler. Under Afsyngelsen af 2 à 3 Julesalmer blev Stjernen, som var anbragt paa et Træstativ, langsomt drejet rundt. Hos Smaafolk, som gjerne hørte og saae denne Andagt, kom disse vandrende Sangere ind i Stuen og bleve, som det hed, »skænkede og bænkede«, hvorimod de paa de større Gaarde sang ved Døren, og fik saa gjerne et Par Skilling. Om denne Forretning, der blev dreven helt til Fastelavn, var en Levning af en eller anden ældre Ceremoni, vides ikke.